

Obowiązki, ryzyko i odpowiedzialność biur rachunkowych

Przejdź na sklep.infor.pl

Do obowiązków biur rachunkowych nie należy już tylko poprawne księgowanie i wyliczanie zobowiązań podatkowych i na rzecz ZUS. Obecnie księgowy powinien być również strażnikiem czuwającym nad uczciwością przedsiębiorcy, a także inspektorem danych osobowych. Wśród najważniejszych obowiązków znajdują się te o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy, ochronie sygnalistów, RODO czy też o raportowaniu schematów podatkowych.

Z licznymi obowiązkami, jakie ciążą na biurach rachunkowych, wiąże się też duża odpowiedzialność i towarzyszące jej ryzyko. Zrozumienie ryzyka związanego z działalnością biur rachunkowych oraz odpowiedzialności, jaka się z tym wiąże, jest niezbędne nie tylko dla samych biur, ale również dla ich klientów.

1. Przeciwdziałanie praniu pieniędzy

Podmioty prowadzące działalność w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych lub prowadzące księgi podatkowe znajdują się na liście jednostek obowiązanych do stosowania przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (tzw. ustawa o AML). Wiąże się to z szeregiem obowiązków, z których nie każde biuro zdaje sobie sprawę. W publikacji omawiamy wszystkie obowiązki obciążające biura rachunkowe, wynikające z przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Wpisanie biur rachunkowych na listę jednostek obowiązanych do wypełniania obowiązków w ramach systemu AML nastąpiło niemal 15 lat temu – 22 października 2009 r. Ponadto od 31 lipca 2021 r. do katalogu jednostek obowiązanych do stosowania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy zostali włączeni „przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy – Prawo przedsiębiorców, których podstawową działalnością gospodarczą jest świadczenie usług polegających na sporządzaniu deklaracji, prowadzeniu ksiąg podatkowych, udzielaniu porad, opinii lub wyjaśnień z zakresu przepisów prawa podatkowego lub celnego”.

Zatem o ile początkowo można było przyjąć, że obowiązki w zakresie AML ciążą wyłącznie na biurach rachunkowych prowadzących pełną księgowość (księgi rachunkowe), o tyle obecnie nie ma wątpliwości, że każde biuro rachunkowe, także prowadzące wyłącznie księgi podatkowe, ma obowiązek stosowania przepisów AML.

W związku z tym biura rachunkowe są zobowiązane opracować i wdrożyć wewnętrzne procedury anonimowego zgłaszania nieprawidłowości. Zgodnie z art. 34 ustawy o AML polegają one m.in. na:

- identyfikacji klienta i weryfikacji jego tożsamości;
- ocenie stosunków gospodarczych i uzyskaniu informacji na temat ich celu i zamierzonego charakteru;
- analizie transakcji w celu zapewnienia, że są one zgodne z wiedzą biura rachunkowego o kliencie, rodzaju i zakresie prowadzonej przez niego działalności oraz zgodne z ryzykiem prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanym z tym klientem;
- badaniu źródła pochodzenia wartości majątkowych będących w dyspozycji klienta – w przypadkach uzasadnionych okolicznościami.

1.1. Co to jest AML?

AML to skrót od ang. Anti-Money Laundering oznaczający przeciwdziałanie praniu pieniędzy. Skrót AML jest stosowany wobec rozwiązań prawnych przyjętych w systemie prawnym danego państwa, których celem jest zapobieganie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, a także ich wykrywanie i zwalczanie. Działanie tego systemu polega m.in. na zaangażowaniu w AML wielu podmiotów gospodarczych działających zarówno w sferze finansowej, jak i niefinansowej. Jednym z tym podmiotów są biura rachunkowe. W Polsce system AML jest regulowany ustawą z 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (j.t. Dz.U. z 2023 r. poz. 1124 ze zm.). Na podstawie tej ustawy podmioty uczestniczące w systemie AML mają m.in. obowiązek wdrożenia i stosowania wymaganych procedur, przygotowywania i aktualizowania wymaganych dokumentów, gromadzenia wiedzy o klientach i ich transakcjach oraz ich analizowania. Mają też obowiązek udziału w szkoleniach, archiwizacji dokumentów AML, przekazywania gromadzonych danych do Generalnego Inspektora Informacji Finansowej (dalej GIIF), a także zawiadamiania GIIF lub prokuratora w przypadku podejrzeń związanych z przestępstwami prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

WAŻNE! Procedura AML powinna być dostosowana do indywidualnych potrzeb jednostki, wskazywać zagrożenia związane z procederem prania pieniędzy oraz ograniczać ryzyko wystąpienia nadużyć w tym zakresie.

1.2. Jaka jest rola biura rachunkowego w systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy

Biura rachunkowe są tylko jednym z wielu podmiotów systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Nie pełnią one głównej roli w procesie przeciwdziałania tym zjawiskom, ponieważ *de facto* nie przeprowadzają samych transakcji, lecz jedynie je ewidencjonują, ale ich rola w systemie jest nie mniej ważna. Jako podmiot biorący udział w systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy biura rachunkowe

podlegają zatem kontroli GIIF, tak samo jak to ma miejsce w przypadku banków czy kantorów wymiany walut.

Biuro rachunkowe może być wykorzystywane właśnie w celu prawnego zalegalizowania nielegalnie uzyskanych wartości majątkowych lub pieniędzy pochodzących ze źródeł nieujawnionych. Obowiązki nałożone przepisami AML zmierzają właśnie do wykrycia tego rodzaju działalności. Warto wspomnieć o dwóch najprostszych metodach prania pieniędzy, które biuro może wykryć przy okazji prowadzonej działalności. Pierwsza to metoda „mieszania dochodów” (tzw. blending). Polega ona na dosłownym mieszanii dochodów pochodzących z legalnej działalności gospodarczej z wartościami majątkowymi pochodzącymi z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł. Mieszanie dochodów jest jedną z najprostszych metod prania pieniędzy oraz, jak się wydaje, najmniej kosztowną. Metoda ta jest szczególnie łatwo wykorzystywana przy okazji prowadzenia takiej działalności gospodarczej, której dochody np. dzienne czy miesięczne są trudne do przewidzenia. Mieszanie dochodów może mieć miejsce w ramach:

- legalnie prowadzonej działalności gospodarczej, zależnej od grup przestępczych (dobrowolnie lub pod przymus),
- działalności gospodarczej prowadzonej przez grupę przestępczą.

Biorąc pod uwagę charakterystykę tej metody, należy stwierdzić, że będzie ona występować przeważnie wtedy, gdy dochody będą wynikały z wpływów gotówkowych, np. w gastronomii.

Druga metoda polega na wykorzystywaniu tzw. słupów oraz „przedsiębiorstw symulujących”.

„Słupy” to osoby fizyczne werbowane przez przestępców do otwarcia rachunków bankowych, ustanowienia pełnomocnictw do rachunków firmowych. Takie osoby, często pozostające w trudnej sytuacji materialnej, użyczają za pewną opłatą swoich danych osobowych do realizacji tych czynności i firmowania działalności związanych z tymi firmami i rachunkami. Zwykle nie mają one wpływu na podejmowane działania i transakcje. Ewentualne ich kontakty z organami publicznymi oraz instytucjami kredytowymi i finansowymi, podejmowane w związku z funkcjonowaniem „przedsiębiorstw symulujących” i rachunków bankowych, są ściśle kontrolowane przez przestępców.

„Przedsiębiorstwa symulujące” są to zwykle spółki lub osoby fizyczne zarejestrowane jako prowadzące działalność gospodarczą, kontrolowane przez przestępców. Celem ich działalności jest symulowanie prowadzenia legalnej działalności gospodarczej jako przykrywkę do realizacji transakcji mających na celu wprowadzenie do obrotu gospodarczego środków pochodzących z nielegalnej działalności. Często sprawcy tworzą skomplikowane i długie łańcuchy powiązań organizacyjno-własnościowych pomiędzy tego typu podmiotami gospodarczymi, a także stowarzyszeniami, organizacjami charytatywnymi, trustami (przy zaangażowaniu podmiotów zarejestrowanych w różnych jurysdykcjach, w tym w rajach podatkowych), w celu utrudnienia identyfikacji rzeczywistych właścicieli podmiotów wykorzystywanych do prania pieniędzy. Często też do założenia i prowadzenia „przedsiębiorstw symulujących” wykorzystywane są

usługi tzw. biur wirtualnych. Polegają one na wykorzystywaniu wyspecjalizowanych osób i firm do przeprowadzenia procedury związanej z utworzeniem spółki, a także prowadzenia obsługi biurowej bez konieczności fizycznej obecności firmy w miejscu zadeklarowanej siedziby.

1.3. Sankcje za nieprzestrzeganie AML

Zarówno małe, jak i duże biura rachunkowe (ustawa o AML nie czyni tu żadnego rozróżnienia) powinny odpowiedzieć sobie na pytanie, czy rzeczywiście przestrzegają wymogów nałożonych przepisami ustawy o AML. Warto sprawdzić, czy w biurze faktycznie te obowiązki są wykonywane, ponieważ ich nieprzestrzeganie jest zagrożone karami administracyjnymi (maksymalnie do 1 mln euro).

Kary za naruszenie obowiązków w zakresie AML grożą również osobom odpowiedzialnym w firmie za wykonanie przepisów ustawy o AML. Może to być wyznaczony członek zarządu, kierownictwo wyższego szczebla lub też wyznaczony pracownik będący kierownikiem. W przypadku tych osób maksymalna wysokość kary wynosi 1 mln zł.

1.4. Obowiązek przekazywania informacji o transakcjach

Zasadniczo każda jednostka obowiązana do stosowania przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy powinna wykonywać wszystkie obowiązki wskazane w ustawie o AML. Jednym z tych obowiązków jest określony w art. 72 ustawy o AML obowiązek przekazywania informacji o transakcjach. Chodzi tu co do zasady o informacje o wpłatach i wypłatach środków pieniężnych o wartości przekraczającej 15 000 euro.

Obowiązek ten z pewnością nie obciąża przedsiębiorców, którzy prowadzą tylko księgi podatkowe. Ustawodawca wprost wyłączył ich z obowiązku przekazywania informacji o transakcjach (wyłączenie jednostek wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 15a ustawy o AML). Zabrakło jednak takiego literalnego wyłączenia w stosunku do podmiotów prowadzących usługowo księgi rachunkowe, wymienionych w art. 2 ust. 1 pkt 17 ustawy o AML. Może to powodować wątpliwość, czy podmioty te powinny wykonywać ten obowiązek i informować GIIF o takich transakcjach podejmowanych przez ich klientów. Wydaje się jednak, że należy przyjąć, iż nie tylko przedsiębiorcy prowadzący księgi podatkowe, ale też biura rachunkowe prowadzące pełną księgowość swoich klientów nie mają takiego obowiązku. Jako podmioty niefinansowe nie przyjmują one przecież wpłat i wypłat środków pieniężnych klienta, lecz tylko je ewidencjonują. Skoro przepis odnosi się do informowania o przyjmowaniu wpłat lub dokonywaniu wypłat, to nie ma on zastosowania w przypadku biura. O wpłatach i wypłatach powinny informować inne jednostki obowiązane z sektora finansowego, np. banki, ponieważ to one przyjmują wpłaty albo dokonyują wypłat. Podsumowując, należy przyjąć, że zarówno przedsiębiorcy prowadzący księgi podatkowe, jak i biura rachunkowe prowadzące

Przejdź na sklep.infor.pl

